

Polisi Ysgol Gyfan ar Fwyd a Ffitrwydd

1. Ffurio Polisi a'r Broses Ymgynghori

Datblygwyd y Polisi hwn mewn ymgynghoriad gyda'r canlynol:

- Cynllun Ysgolion Iach Gwynedd
- Adran Addysg
- Cynnal
- Llywodraethwyr
- Disgyblion
- Arbenigwyr ym maes bwyd a ffitrwydd
- Darparwyr arlwy

2. Rhesymeg mae'r polisi yn ystyriaeth:

- Blas am Oes. (Llywodraeth Cynulliad Cymru)
- Supplementary Guidance on Inspecting Healthy Living in Schools. (Estyn)
- Cynllun Ysgolion Iach Gwynedd
- Campau'r Ddraig (Ysgolion Cynradd)
- Dysgu y tu Allan i Oriau Ysgol (Llywodraeth Cynulliad Cymru)
- Grŵp Maeth a Ffitrwydd yr ysgol
- Dringo'n Uwch (Llywodraeth Cynulliad Cymru)
- Cynllun Gweithredu Bwyd a Ffitrwydd (Llywodraeth Cynulliad Cymru)
- Datblygu Polisi Bwyd a Ffitrwydd Ysgol Gyfan (Llywodraeth Cynulliad Cymru)
- Addysg Awyr Agored o Ansawdd Uchel (Panel Ymgynghorwyr Addysg Awyr Agored Cymru)
- Strategaeth Iechyd a Lles Gwynedd
- Partneriaeth Pobl Ifanc Gwynedd

4. Nod

- Gwella iechyd a lles cymuned yr ysgol drwy gyflwyno amrywiaeth o weithgareddau corfforol a hybu arferion bwyta'n iach.
- Sicrhau bod hyrwyddo bwyta'n iach a gweithgareddau corfforol yn rhan hanfodol o werthoedd yr ysgol a bod arfer dda yn cael ei ddatblygu trwy'r cwricwlwm, amgylchedd yr ysgol ac yn gysylltiedig â'r holl ysgol a'r gymdeithas ehangach.
- Datblygu agwedd ysgol gyfan tuag at fwyd a ffitrwydd ac annog cyfranogi gan aelodau perthnasol e.e. clybiau coginio neu ffitrwydd yr ysgol, ar ôl ysgol, canolfannau hamdden, darparwyr arlwy ysgol, gwirfoddolwyr o'r gymuned, clybiau brechwast a chlybiau coginio.

5. Amcanion e.e. Darpariaeth Gofal Plant

Ethos

- Modelu agwedd gadarnhaol at weithgaredd corfforol a bwyta'n iach i annog disgyblion i fwynhau bwyta'n iach a chadw'n heini.
- Annog disgyblion i gymryd rhan mewn gwneud penderfyniadau ynghylch bwyd a ffitrwydd mewn ysgolion.

- Cynyddu'r cyfleoedd i ddisgyblion gymryd rhan mewn gweithgaredd corfforol a bwyta'n iach trwy'r cwricwlwm anffurfiol yn ogystal â'r cwricwlwm ffurfiol.
- Sicrhau bod yr holl weithgaredd a gwasanaeth sy'n ymwneud â bwyd a ffitrwydd a ddarperir i ddisgyblion yn cydymffurfio â chanllawiau a rheoliadau cenedlaethol a lleol.
- Sicrhau bod trefniadau amser cinio yn cynnig profiad cymdeithasol, o ansawdd i ddisgyblion gan eu galluogi i fwynhau pryd a chael digon o amser i gymryd rhan mewn gweithgaredd corfforol.
- Annog rhai sydd â hawl i gymryd mantais o brydau ysgol am ddim trwy leihau'r stigma a gysylltir â'r ddarpariaeth hon trwy farchnata sensitif a chadarnhaol.

Cwricwlwm

Bydd yr ysgol yn sicrhau bod y cwricwlwm a addysgir yn cynnig y canlynol i ddisgyblion:

- Dealltwriaeth o'r berthynas rhwng bwyd, gweithgaredd corfforol a'r manteision iechyd tymor hir a byr.
- Dealltwriaeth o hylendid bwyd sylfaenol a'r sgiliau i brynu, paratoi a choginio bwyd iach trwy raglen technoleg bwyd.
- Neges glir a chyson o'r angen am iechyd geneuol da.
- Cyfleoedd i ddysgu am dyfu bwyd a'i effaith ar yr amgylchedd.
- Y cyswllt â rhaglen Ysgol Werdd, y Cwricwlwm Cymreig, Addysg ar Gyfer Datblygiad Cynaliadwy a Dinasyddiaeth Byd Eang.
- Rhaglen waith ar gyfer iechyd, lles a ffitrwydd wedi'i gynllunio'n gynhwysfawr fel rhan o Addysg Gorfforol, a chyfleoedd ar gyfer hyrwyddo rhaglenni traws gwricwlaidd ar weithgaredd corfforol a'r berthynas â diet a maeth.
- Cyfleoedd i archwilio i ddylanwad dewisiadau bwyd, gan gynnwys y cyfryngau, hysbysebu a phacio, marchnata a labelu bwyd.
- Gweithgareddau cyn ysgol, amser egwyl ac ar ôl ysgol sy'n cyflwyno amrywiaeth eang o weithgaredd corfforol pwrpasol a difyr.
- Cyfleoedd i ystyried sut mae dewisiadau yn effeithio ar eraill (e.e. trwy ddysgu am gynnyrch Masnach Deg).
- Cyflwyno negeseuon cyson ynglŷn â diet, iechyd geneuol a gweithgarwch corfforol ee, trwy beidio â defnyddio ymgyrchoedd hyrwyddo cynhyrchion brand neu fwyd a diod afiach fel gwobrau

Amgylchedd

Bydd yr ysgol yn darparu amgylchedd diogel a chadarnhaol ar gyfer hybu bwyta'n iach â gweithgareddau corfforol trwy:

- Cynllunio goruchwyliaeth effeithiol yn ystod amser egwyl ac amser cinio.
- Cydnabod pwysigrwydd staff ategol wrth gynllunio darpariaeth amser cinio yn ogystal â chynrychiolwyr disgyblion.
- Gweithio gydag arlwywyr ysgol a'r staff ategol er mwyn sicrhau bod yr holl staff yn hyrwyddo dewisiadau iach ac yn cyflwyno negeseuon cyson.
- Ymgynghori â darparwyr arlwygo i sicrhau bod y bwyd a'r ddiod a gynigir yn yr ysgol yn iach, yn faethlon, fforddiadwy ac wedi'i gyflwyno yn ddeniadol yn unol â chanllawiau Blas am Oes.

- Darparu dŵr oer, ffres, am ddim trwy'r diwrnod ysgol ac annog staff addysgu i ganiatáu disgyblion yfed dŵr yn ystod gwersi, ble'n ymarferol.
- Arddangos defnyddiau sy'n hyrwyddo gweithgaredd corfforol a bwyta'n iach.
- Ymgynghori â disgyblion ynghylch eu syniadau ac adborth ar fwydlenni, y ffreutur, darpariaeth byrbrydau a brecwast etc.
- Hyrwyddo ailgylchu, prynu yn lleol a Masnach Deg, a chydabod pwysigrwydd ystyried tymhorau a chynladwyaeth amgylcheddol.
- Sicrhau bod pob disgybl yn cael ei annog i gymryd rhan mewn gweithgaredd corfforol, waeth beth fo eu gallu.
- Cynnig amrywiaeth eang o weithgareddau a chwaraeon diogel a chyffrous dan do a thu allan gan sicrhau goruwchwilïaeth cyson.
- Sicrhau bod adnoddau a chyfleusterau priodol ar gael i'r disgyblion.
- Cynnig cyfleoedd ar gyfer addysg gyfoedion.

Y Gymdeithas

Bydd yr ysgol yn ceisio:

- Cynyddu ymwybyddiaeth o'r polisi bwyd a ffitrwydd a hyrwyddo bwyta'n iach a ffitrwydd, mewn partneriaeth ag asiantau allweddol a chymuned yr ysgol.
- Gweithio gydag asiantaethau allweddol i annog rhieni/gofalwyr i ddarparu byr brydau iach ar gyfer bocsys bwyd.
- Gweithio gyda theuluoedd i hyrwyddo cinio ysgol a hawlio cinio am ddim.
- Darparu disgyblion a theuluoedd â'r wybodaeth ddiweddaraf ynghylch cyfleoedd ac adnoddau sydd ar gael yn lleol ynghylch bwyta'n iach a gweithgareddau corfforol.
- Cefnogi darparu clybiau ar ôl ysgol i ddisgyblion a theuluoedd.
- Cydweithio gyda Campau'r Ddraig er mwyn hybu gweithgareddau corfforol o fewn y gymuned.
- Cydweithio gyda swyddogion PESS er mwyn hybu ffitrwydd cymuned yr ysgol.
- Cydweithio gyda Cymdeithas Rhieni ac Athrawon er mwyn sicrhau ymagwedd gyson.
- Datblygu cysylltiadau gyda darparwyr bwyd a gweithgareddau corfforol lleol.
- Gweithio gydag a lobio am ddarpariaeth o fewn y gymuned a gwasanaethau bwyd iach a chyfleoedd i fod yn actif (e.e. cerdded diogel, llwybrau beic).

6 Trefnu a Chyflwyno Strategaethau

Mae'r ysgol yn ystyried y materion canlynol:

- Rhaglenni addysgu
- Gweithio gyda rhieni/gofalwyr
- Darparu hyfforddiant
- Rôl darparwyr allanol
- Adnoddau a meini prawf dethol
- Ymgynghori rhwng y cyfnod sylfaen a chyfnod allweddol 2
- Cyfranogi disgyblion
- Iechyd a Diogelwch
- Cysylltiadau a chynlluniau ysgol gyfan e.e. Ysgolion Iach Gwynedd, Rhaglen Pobl Ifanc Egniol,

- Cynlluniau, Ysgolion Masnach Deg ac Addysg
- Cynaliadwyedd a Dinasyddiaeth Byd Eang.

7 Cysylltiadau â Pholisïau a Threfn Arall

Mae'r polisi hwn yn cysylltu â'r polisïau ysgol gyfan canlynol:

- Gorchmynion Cwricwlwm Cenedlaethol yn bennaf
- Dylunio a Thechnoleg
- Addysg Gorfforol
- Addysg Bersonol a Chymdeithasol
- Gwyddoniaeth
- Addysg ar gyfer Datblygiad Cynaliadwy a Dinasyddiaeth Byd Eang Addysgol

ESDGC

- Amddiffyn Plant (Trefn Amddiffyn Plant Cymru Gyfan a gweithdrefnau Cyngor Gwynedd).
- Cyfle cyfartal
- Dysgu tu Allan i Oriau Ysgol
- Iechyd a Diogelwch (gan gynnwys diogelwch bwyd)
- Polisi Trefnydd Ymweliadau Addysgol

8 Trefn Gweithredu a Chadw Llygad ar y Polisi

Mae'r drefn ganlynol yn cael ei weithredu er mwyn sicrhau bod y polisi yn weithredol ac yn effeithiol:

- Cynnwys yng Nghynllun Datblygu'r Ysgol a'i adolygu a'i werthuso'n.
- Bydd yr ysgol yn sefydlu Grŵp Maeth a Ffitrwydd Ysgol sy'n cynnwys staff a disgyblion
- Adrodd ar y datblygiadau a'r gweithdrefnau i'r Corff Llywodraethol.
- Adolygu'r polisi.
- Bydd y corff llywodraethol yn enwebu un neu fwy o aelodau i gymryd cyfrifoldeb penodol am y Polisi Bwyd a Ffitrwydd.
- Bydd y Pennaeth yn sicrhau fod gan staff sydd â chyfrifoldeb am gyflwyno amcanion y polisi fynediad i hyfforddiant ac adnoddau o ansawdd dda.
- Bydd y Pennaeth yn cymryd mantais o gynlluniau cenedlaethol a lleol ac adnoddau priodol i gefnogi Bwyd a Ffitrwydd mewn ysgolion.
- Bydd y diweddaraf ar gamau i hyrwyddo bwyd a ffitrwydd yn cael ei gynnwys yn yr Adroddiad Blynyddol i rieni.

Mabwysiadwyd: Tymor yr Hydref 2013

Cadeirydd: _____ Pennaeth: _____

Dyddiad adolygu'r polisi: _____